

Lesbrief schaken aan de ouders van de leerlingen van Leonardoschool Ede e.o.

In deze brief vertel ik over de schaaklessen op school. Mijn naam is Karel van Delft. Ik ben schaakleraar (en psycholoog en freelance journalist).

Waarom is schaken een vast onderdeel? Schaken is een metafoor voor het leven: je analyseert, maakt plannen, neemt beslissingen en zoekt creatieve oplossingen (cognitief). Je leert zelfmanagement, incasseren, omgaan met uitdagingen (emotioneel). Je bespreekt stellingen met andere kinderen (sociaal). Ook leer je situaties overdenken en evalueren (metacognitief). Deels is dit alles eigen aan het spel zelf, deels stimuleer je dit als leraar door de manier waarop je lesgeeft.

Het enthousiasme over schaken onder de leerlingen is overwegend groot. Veel kinderen schaken thuis en er gaan bijvoorbeeld vijf teams naar een landelijk Leonardoschaaktoernooi zondag 6 november in Maarsse.

De groepen tellen veelal minimaal zestien leerlingen en hun schaakniveau loopt uiteen. Hoogbegaafde kinderen denken en leren anders dan andere kinderen. Een uitgewerkte schaakmethode voor deze kinderen bestaat niet. Het is wat dat betreft pionierswerk. Daarover overleg ik geregeld met de leerkrachten. De samenwerking is erg goed. Leerkrachten helpen soms ook in de lessen. De grote uitdaging is om ieder kind zich optimaal te laten ontwikkelen, fascinatie te kweken en te leren om zelf bezig te zijn met schaken.

Mijn lesopzet sluit aan op de 'topdown'-filosofie van het Leonardo-onderwijs: waar mogelijk leren vanuit het geheel en ontdekkend leren. Daarbij draagt het kind zoveel mogelijk zijn eigen ontwikkeling. Puur schaaktechnische kunstjes aanleren (kennis en vaardigheden automatiseren) is niet mijn route. Ik streef naar op de kinderen aanpaste vormen van 'academisch denken'.

Naast kennis, inzicht en vaardigheden ontwikkelen, is fascinatie kweken heel belangrijk. Dat wordt gevoed door het creëren van een stimulerende atmosfeer, aansprekende werkvormen, afwisseling, uitdagingen en succeservaringen. Als je intrinsiek gemotiveerd bent, leer je veel beter en meer. In de lessen gaan we samen op avontuur, het is een mooie ontdekkingsreis.

Concreet bestaat elke les uit een paar basisonderdelen: tactiek (combinaties, basisbeginselen), een partijtje van de kinderen bespreken in quizvorm (plannen maken) en een onderlinge competitie.

Per groep kies ik verschillende werkvormen die aansluiten op het niveau en de belangstelling van de kinderen. Regelmatig varieer ik op het basisstramien. In de Sinterklaasperiode is bijvoorbeeld het 'pepernotenschaak' aan de orde: via de paardsprong effectief pepernoten van velden snoepen. De kinderen hebben vorig jaar de film 'Lang leve de koningin' gezien. Die is tegenwoordig ook via YouTube te vinden. Soms ook geef ik een simultaan aan groepjes (waarbij kinderen leren overleggen). Naast partijen bespreken op een demonstratiebord spelen we ook via een gratis programma op de site www.idealchess.com. Zo leren de kinderen de mogelijkheden van deze site en internet.

Vorig jaar konden kinderen de Stappenmethode (t/m stap 3) en het schaakprogramma Fritz 9 aanschaffen. We spelen soms klassikaal een partij via Fritz op het digitaal lesbord zodat de kinderen leren hoe zo'n programma werkt. De twee cdroms zijn via mij verkrijgbaar (samen 12,50 euro, werkt onder Windows).

Meer informatie staat op het schaakgedeelte van de schoolsite. Daar staan ook nuttige schaaklinks.

Op de site van het Max Euwe Centrum staat een uitgebreid verhaal dat ik heb geschreven over schaakles geven op Leonardoscholen: www.maxeuwe.nl/columns/leonardoscholen.html.

Op mijn site www.schaaktalent.nl staat ook veel informatie.

Komend seizoen bezoek ik op zaterdag enkele jeugdtoernooien van schaakclubs. Kinderen kunnen zich daar individueel voor inschrijven. Doordat ik daar aanspreekbaar ben, is de drempel voor kinderen van onze school om aan die toernooien deel te nemen lager. Meer informatie volgt.

Geregeld beantwoord ik individuele vragen van kinderen en ouders. Dat doe ik graag. Ik ben bereikbaar via karel@kvdc.nl en 06-22226928.

vriendelijke groet, Karel van Delft (23 september 2011)